

IR-RABA' SENA   L-ISTORJA (ĠENERALI)   HIN: SIEGĦA U NOFS

L-Isem: _____

Il-Klassi: _____

1. Agħmel ĊIRKU madwar HAMES oġġetti li kienu jeżistu fis-SEKLU 19 meta Malta kienet taħt l-Ingliżi.

(Total: 5 x 1 = 5 marki)

2. Agħmel sing taħt il-kelma li ma taqbilx mal-oħrajn. Ikkunsidra ż-żmien tal-ħakma Ingliża f'Malta.

- 2.1 qoton, biedja, tarzna, turiżmu, sajd
- 2.2 kanuni, xkubetti, tarki, xwabel, fortizzi
- 2.3 Forti Tigné, Forti Rinella, Forti Sliema, Forti Bingemma, Victoria Lines
- 2.4 Sptar San Luqa, l-Ingieret, Sptar Mentali f'Ħ'Attard, Sptar Mater Dei, Sptar Navali f'Bighi
- 2.5 il-Karnival, l-Imnarja, Jum ir-Repubblika, ir-Regatta, il-festa tar-raħal

(Total: 5 x 1 = 5 marki)

3. Ittikkja (✓) dawk li kont issibhom f'Malta fis-seklu 19. SITTA biss hum.

3.1	ferrovija	
3.2	ix-xogħol tal-qoton	
3.3	l-ajruport ta' Fhal Luqa	
3.4	l-Isptar San Luqa fi Gwardamanga	
3.5	it-Teatru Rjal fil-Belt Valletta	
3.6	Forti Rinella	
3.7	il-Breakwater fil-Port il-Kbir	
3.8	il-karozzi tal-linja	
3.9	il-Port Fieles f'Birżebbuġa	
3.10	il-Victoria Lines	
3.11	l-Università Tal-Qroqq l-Imsida	
3.12	it-Tarzna fil-Port il-Kbir	

(Total: 6 x 1 = 6 marki)

4. Agħzel it-tweġiba t-tajba dwar l-ewwel snin tal-ħakma Ingliża f'Malta.

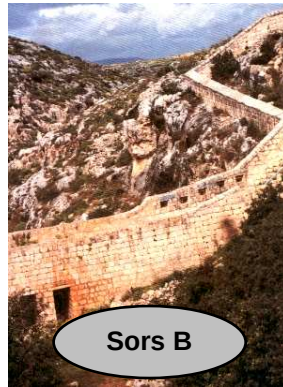
- 4.1 Fl-1813 l-Ingliżi għamlu lil Malta (*distrett, provinċja, kolonja*) fl-Imperu Ingliż.
- 4.2 L-Ingliżi mill-ewwel snin bdew jużaw lil Malta bħala (*ċentru turistiku, bażi navali, maħżen għall-armi tal-gwerra*).
- 4.3 L-Ingliżi ppruvaw idanhu l-istil (*Barokk, Medjevali, neo-Klassiku*) fil-bini ċivili f'Malta.
- 4.4 Wara t-Tieni Gwerra l-Gvern Malti bena diversi (*oqsma tad-djar, kerrejji, vilel*) biex itaffi l-problema ta' nuqqas ta' djar għall-ħaddiema.
- 4.5 Proġett kbir li l-Ingliżi għamlu f'Malta u li għadu jintuża sal-lum hu (*il-Victoria Lines, il-Breakwater, it-Teatru Rjal*).
- 4.6 Bosta fortifikazzjonijiet f'Malta tilfu l-importanza tagħhom (*bil-kisba tal-Indipendenza fl-1964, bl-invenzjoni tal-ajruplan fl-1903, bit-tmiem tal-baži Ingliża fl-1979*).

(Total: 6 x 1 = 6 marki)

5. Hares sewwa lejn dawn is-sorsi u wara wieġeb il-mistoqsijiet dwarhom.

Sors A

Sors B

Sors C

5.1 Għid x'tara komuni bejn is-sorsi li jidhru hawn fuq.

_____ (1)

5.2 Fort Mosta tidher f'Sors _____ (1)

5.3 Forti Rinella tidher f'Sors _____ (1)

5.4 Parti mill-ħajt tal-*Victoria Lines* jidher f'Sors _____ (1)

5.5 X'tip ta' armamenti kienu jintużaw mis-suldati biex jiddefendu ruħhom kontra xi attakk mill-għadu? Semmi **tnejn**.

_____ (2)

5.6 X'armament speċjali kien tqiegħed fil-Forti Rinella?

_____ (1)

5.7 Għaliex il-fortizza li tidher f'Sors C inbniet bil-ħitan baxxi ħafna?

_____ (1)

(Total: 8 marki)

6. Ikteb VERU jew FALZ għal dawn is-sentenzi.

6.1	Fl-1813 Malta ntlagt mill-epidemija tal-pesta.	
6.2	Id-deni rqiġ kienet marda li toqtol il-baqar.	
6.3	Fis-seklu 19 ħafna Maltin bdew jemigraw lejn l-Awstralja.	
6.4	Il-Gvern Malti għen lill-Maltin jemigraw billi ħallsilhom il-passaġġ.	
6.5	L-Ingliżi taw lill-Maltin l-ewwel Kunsill tal-Gvern fl-1887.	
6.6	Fl-1921 il-Maltin kisbu Gvern Responsabbli fi ħwejjeġ lokali.	

(Total: 6 x 1 = 6 marki)

7. Imla l-vojt bil-kliem addattat dwar il-ġrajja tas-*Sette Giugno*, 1919.

<i>fortizzi</i>	<i>pesta</i>	<i>tallaba</i>	<i>qgħad</i>	<i>jemigraw</i>	<i>baċiri</i>
<i>navali</i>	<i>Krimea</i>	<i>bdiewa</i>	<i>Swejz</i>	<i>kummerċ</i>	<i>qoton</i>

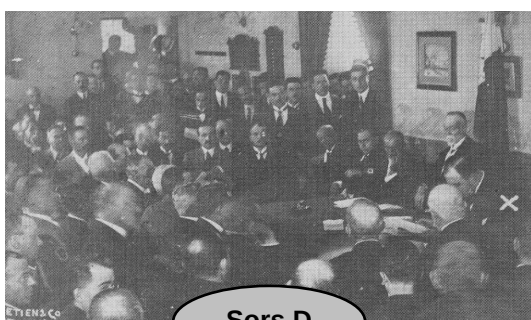
Fl-ewwel snin tagħhom f'Malta, l-Ingliži għamlu l-Port il-Kbir centru għall-_____.

L-ekonomija ta' Malta qalgħet daqqa 'l isfel meta daħlet il-_____ fl-1813. It-tkabbir tal-_____ beda jonqos, żdied ħafna l-_____ u kiber in-numru ta' _____ fit-toroq. Biex itaffi din il-problema l-Gvern Ingliż beda jħajjar lill-Maltin _____ lejn l-Afrika ta' Fuq.

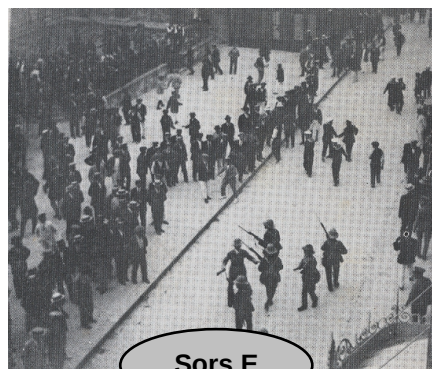
Il-qagħda tgiebet ftit fi żmien il-Gwerra tal-_____ meta l-portijiet servew ta' bażi _____ għall-flotta Ingliża. Bil-ftuħ tal-Kanal ta' _____ fl-1869 żdied ġmielu x-xogħol fl-inħawi tal-portijiet, tant li bosta _____ Maltin ħallew ix-xogħol tar-raba' u marru joqogħdu qrib il-portijiet. F'dan iż-żmien ukoll l-Ingliži kabbbru t-tarzna bil-bini ta' _____ u saħħew id-difiża bil-bini ta' bosta _____ u batteriji.

(Total: 12 x 1 = 12-il marka)

8. Ħares sewwa lejn dawn is-sorsi u wara wieġeb il-mistoqsijiet dwarhom.

Sors D

Sors E

8.1 Is-sorsi D u E huma dwar ġrajja li seħħet f'Malta fl-1919. Kif inhi magħrufa din il-ġrajja?

_____ (1)

8.2 Liema gwerra kienet għadha kemm intemmet ftit xhur qabel seħħet din il-ġrajja?

_____ (1)

- 8.3.1 Kif kienet il-qagħda tal-Maltin f'dak iż-żmien? TAJBA jew HAŽINA
- 8.3.2 Għid għaliex? _____ (2)
- 8.4 Sors D juri l-politiċi Maltin waqt il-laqgħa tal- _____ (2)
- 8.5 Sors E juri suldati _____ jferrxu lill- _____ fil-Belt Valletta. (2)
- 8.6 X'kien ġara biex din il-ġrajja spiċċat fi tragedja? _____ (2)
- 8.7 Semmi miżura li ħa l-Gvern Inġliż biex itaffi xi ftit it-tbatija tal-ħaddiema Maltin wara din il-ġrajja. _____ (1)

(Total: 12-il marka)

9. Aqra sewwa din is-silta u wara wieġeb il-mistoqsijiet dwarha.

Fit-tieni nofs is-seklu 19 bdew deħlin f'Malta mezz ta' trasport li bdew jibdlu l-mod tal-għajxien ta' bosta Maltin. Fl-1857 daħal l-omnibus li kien għamla ta' karozzin tawwali li kien jiflaħ iġorr sa 16-il passiġġier. Fl-1883 bdiet topera l-ferrovija mill-Belt sal-Imdina. Ftit snin wara beda jaħdem is-servizz tat-tramm mill-Belt lejn il-Kottonera u bliet oħra qrib il-portijiet bħal Birkirkara u Tas-Sliema. Lejn tmiem is-seklu s-servizz tal-lanċa għamlitha iktar faċli biex il-Maltin jaqsmu mill-Belt għall-Kottonera jew għal Tas-Sliema.

- 9.1 Semmi l-erba' mezz ta' trasport li jissemmew fil-silta? _____ (4)
- 9.2 Liema mezz ta' trasport kien jingibed biż-żiemel? _____ (1)
- 9.3 Liema mezz ta' trasport kien jaħdem bil-faħam? _____ (1)
- 9.4 Liema mezz ta' trasport kien jaħdem bl-elettriku? _____ (1)
- 9.5 Liema parti ta' Malta kienet moqdija tajjeb bit-trasport pubbliku sa tmiem is-seklu 19? _____ (1)

9.6 Semmi mezz ieħor ta' trasport li daħal f'Malta fil-bidu tas-seklu 20.

9.7 Semmi **żewġ** raġunijiet għala l-Maltin bdew jużaw it-trasport pubbliku.

---

 (2)

9.8 Id-dħul tat-trasport pubbliku f'Malta kellu effett fuq il-għajxien tal-Maltin tas-seklu 19. Agħmel sing taħt **tlieta** tajbin.

(a) *Daħlu xogħlijiet u impjegi godda għall-Maltin.*

(b) *Ħafna Maltin marru joqogħdu viċin il-portijiet fejn kien hemm it-trasport.*

(c) *Ħafna Maltin kellu jonfqu parti kbira mill-paga biex jużaw it-trasport pubbliku.*

(d) *Il-Gvern Ingliż kellu jibda jwessa' t-toroq u jibni oħrajn godda.*

(e) *Ħafna Maltin marru joqogħdu fl-irħula għal aktar kwiet.*

(f) *Ħafna Maltin bdew jixtru l-karozza privata biex ikollhom aktar kumdità.* (3)

9.9 Liema **wieħed** mill-mezzi ta' trasport pubbliku li jissemmew fis-silta għadu jopera sal-lum?

---

 (1)

(Total: 15-il marka)

10. Wieġeb dawn il-mistoqsijiet dwar il-popolazzjoni ta' Malta taħt l-Ingliżi.

10.1 Il-popolazzjoni ta' Malta fil-bidu tas-seklu 19 kienet madwar:

(10,000 / 100,000 / 300,000) ruħ. (1)

10.2 Iż-żieda fil-popolazzjoni tal-Belt Valletta wasslet għall-iżvilupp ta' diversi subborgi. Semmi **tnejn** minnhom.

---

(2)

10.3 Is-subborg ta' Raħal Ġdid żviluppa minħabba żvilupp kbir fit- _____. (1)

10.4 Semmi **effett negattiv** li gabet magħha ż-żieda fil-popolazzjoni.

---

 (1)

(Total: 5 marki)

11. Agħzel TNEJN minn dawn it-temi. Fuq kull wieħed minnhom ikteb fit-tul (mhux inqas minn TMIEN sentenzi).

11.1 L-Industrija tal-biedja fis-seklu 19

11.2 Il-festa tradizzjonali tal-Maltin fis-seklu 19 u 20

11.3 Il-Kwistjoni tal-Lingwa

11.4 Kif it-Tieni Gwerra Dinjija laqtet l-għajxien tal-Maltin

11.5 Il-qagħda tad-djar tal-Maltin fis-seklu 19

11.6 Il-Kunsilli tal-Gvern tal-Maltin taħt il-ħakma Ingliża

(Total 2 x 10 = 20 marka)

Tema 1

Tema 2
